

Sygn.akt III AUa 213/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 3 września 2013r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Bożena Szponar - Jarocka

Sędziowie: SO del. Bohdan Bieniek (spr.)

SA Dorota Elżbieta Zarzecka

Protokolant: Agnieszka Charkiewicz

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 3 września 2013 r. w B.

sprawy z odwołania Z. I.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B.

o wcześniejszą emeryturę

na skutek apelacji wnioskodawcy Z. I.

od wyroku Sądu Okręgowego w Suwałkach III Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 9 stycznia 2013 r. sygn. akt III U 752/12

oddala apelację.

III AUa 213/13

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. decyzją z dnia 26.10.2012r. odmówił Z. I. prawa do emerytury.

Odwołanie od powyższej decyzji złożył Z. I., domagając się jej zmiany i przyznania prawa do emerytury. W uzasadnieniu swego stanowiska zarzucił pozwanemu bezzasadne pominięcie okresu pracy w szczególnych warunkach od 4.11.1970r. do 12.04.1971r. w (...) Ośrodku (...) – Zakładzie Nr (...) w S. na stanowisku lakiernika oraz zatrudnienia na stanowisku kierowcy S. (...) podczas pełnienia zasadniczej służby wojskowej.

W odpowiedzi na odwołanie pozwany wniósł o jego oddalenie.

Sąd Okręgowy w Suwałkach wyrokiem z dnia 9 stycznia 2013r. w sprawie III U 752/12 odwołanie oddalił.

Sąd I instancji w pierwszej kolejności zwrócił uwagę na treść art. 184 ust. 1 ustawy z dnia 17.12.1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Zgodnie z przytoczonym przepisem ubezpieczonemu przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku 60 lat w przypadku mężczyzny oraz wypracowania odpowiedniej liczby okresów składkowych i nieskładkowych [25 lat], a nadto pod warunkiem nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego albo złożenia wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za

pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa oraz rozwiązania stosunku pracy w przypadku ubezpieczonego będącego pracownikiem.

Według natomiast art. 32 ust. 4 ustawy emerytalnej, wiek emerytalny, rodzaje prac lub stanowisk oraz warunki, na podstawie których przysługuje prawo do emerytury, ustala się na podstawie przepisów dotychczasowych. Dalej Sąd Okręgowy zauważył, że przepisami dotychczasowymi są przepisy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7.02.1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U z 1983r. Nr 8, poz. 43 ze zm.). Stosownie do § 1 ust. 1 tego rozporządzenia, stosuje się ono do pracowników wykonujących prace w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, wymienione w § 4-15 tego rozporządzenia oraz w wykazach stanowiących załącznik do rozporządzenia, zwanych dalej „wykazami”. Paragraf 2 ust. 1 rozporządzenia stanowi, że okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy, zaś według § 4 ust. 1, pracownik, który wykonywał prace w szczególnych warunkach, wymienione w wykazie A, nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki: osiągnął wiek emerytalny wynoszący: 55 lat dla kobiet i 60 lat dla mężczyzn oraz ma wymagany okres zatrudnienia, w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

Sąd Okręgowy zważył zebrany w sprawie materiał dowodowy i uznał, że ubezpieczony nie legitymuje się 15 letnim okresem zatrudnienia w szczególnych warunkach. Nie można do takiej pracy zaliczyć okresu odbywania zasadniczej służby wojskowej od dnia 25.04.1972r. do dnia 9.04.1974r. W tym okresie odwołujący nie był pracownikiem, a żołnierzem. Tylko pracownikowi można zaliczyć okres pracy w szczególnych warunkach uprawniający do niższego wieku emerytalnego. Tak przecież wskazany art. 32 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych jak i rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7.02.1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach mówi o pracownikach zatrudnionych w szczególnych warunkach uprawniających do niższego wieku emerytalnego. [wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12.02.2004r. II UK 246/03, OSNP 2004/20/358].

Sąd I instancji zwrócił uwagę, że okres zasadniczej służby wojskowej, jak wypowiedział się Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 6.04.2006r. III UK 5/06, odbytej w czasie trwania stosunku pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze zalicza się do stażu pracy wymaganego do nabycia prawa do emerytury w niższym wieku emerytalnym, jeżeli pracownik w ustawowym terminie zgłosił swój powrót do tego zatrudnienia. Odwołujący jednak przed rozpoczęciem zasadniczej służby wojskowej w ogóle nie pracował. Wynika to i z kwestionariusza wypełnionego w związku z wnioskiem o emeryturę i z wyjaśnień złożonych przez odwołującego na rozprawie. Nie można zatem zaliczyć okresu odbywania zasadniczej służby wojskowej do okresu pracy w szczególnych warunkach. W konsekwencji nie legitymuje się okresem zatrudnienia 15 lat pracy w szczególnych warunkach, nawet po zaliczeniu okresu zatrudnienia w B. Fabryce (...) w S. od 4.11.1970r. do 12.04.1971r. W sumie łączny okres pracy w szczególnych warunkach wynosi 13 lat, 8 miesięcy i 13 dni, a wraz z okresem pracy w B. Fabryce (...) -Zakładzie w (...) lat, 1 miesiąc i 21 dni. Innych okresów pracy w szczególnych warunkach odwołujący nie posiada. Mając na uwadze powyższe Sąd Okręgowy na mocy art. 477¹⁴§1 kpc oddalił odwołanie.

Apelację od powyższego wyroku wywiódł Z. I., domagając się zmiany zaskarżonego orzeczenia i przyznania prawa do wcześniejszej emerytury. W uzasadnieniu swego stanowiska wskazał, że nie zgadza się z rozstrzygnięciem Sądu I instancji. Po pierwsze, okres służby wojskowej jest okresem składkowym w rozumieniu art. 6 ust.1 pkt 4 ustawy z dnia 17.12.1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Po wtóre, zgodnie z treścią art. 120 ustawy z dnia 21.11.1967r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej okres służby wojskowej powinien być uwzględniony do wszelkich uprawnień ze stosunku pracy. W tej sytuacji odmienne rozstrzygnięcie Sądu I instancji prowadzi do naruszenia art. 2 i art. 32 Konstytucji. Z tych względów apelacja jest konieczna i uzasadniona.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje :

Apelacja odwołującego jest bezzasadna.

Sąd I instancji prawidłowo ustalił stan faktyczny oraz dokonał trafnej oceny zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego. Sąd II instancji w całości aprobuje stanowisko Sądu Okręgowego wyrażone w uzasadnieniu zaskarżonego orzeczenia i ustalenia poczynione przez Sąd I instancji przyjmuje za swoje.

Nader istotnym elementem postępowania pozostawało ustalenie, czy odwołującemu przysługuje prawo do emerytury w związku z wykonywaniem pracy w szczególnych warunkach. Sąd I instancji trafnie wskazał, że prawo do świadczenia wynika z treści art. 184 ustawy z dnia 17.12.1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych [tekst jedn. Dz. U. z 2009r. Nr 153, poz.1227] w związku z § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7.02.1983r., w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze [Dz. U z 1983r. Nr 8, poz. 43 ze zm.]. W sprawie spór dotyczył tylko zagadnienia, czy wnioskodawca legitymuje się 15 letnim okresem pracy w szczególnych warunkach.

W toku postępowania przed Sądem I instancji ustalono iż odwołujący legitymuje się okresem zatrudnienia w szczególnych warunkach w wymiarze 14 lat, 1 miesiąc i 21 dni. Na ten okres składa się 13 lat 8 miesięcy i 13 dni okresów pracy w szczególnych warunkach uznanych uprzednio przez organ rentowy oraz okres zatrudnienia w B. Fabryce (...) - Zakład w S. od dnia 4.11.1970r. do 12.04.1971r. [5 miesięcy i 9 dni]. Tak skonstruowane ustalenie faktyczne jest prawidłowe, bowiem odpowiada zasadzie swobodnej oceny dowodów, o której mowa w treści art. 233§ 1 kpc.

Sąd Okręgowy do pracy w warunkach szczególnych nie uwzględnił okresu służby wojskowej od 25.04.1972r. do dnia 9.04.1974r. i jest to pogląd prawidłowy. Tym samym skarżący nie spełnia przesłanki związanej z udokumentowaniem 15 letniego okresu pracy w takich warunkach. Natomiast pozostałe przesłanki do emerytury sporne nie są.

Mając na uwadze stanowisko wnioskodawcy należy wskazać, że faktycznie okres czynnej służby wojskowej stanowi okres składkowy w myśl art. 6 ust.1 pkt 4 ustawy z dnia 17.12.1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. [tekst jednolity. Dz. U z 2009r., Nr 153, poz. 1227 ze zmianami]. Jest to okoliczność bezsporna w sprawie, bowiem do ogólnej liczby lat składkowych okres pełnienia służby wojskowej został uwzględniony [k-47 akt emerytalnych]. Natomiast nie każdy okres składkowy jest jednocześnie okresem pracy w szczególnych warunkach.

Po pierwsze, zasadnicza służba wojskowa jako praca w szczególnych warunkach nie jest wymieniona w treści rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7.02.1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze. W § 10 cytowanego aktu jest mowa jedynie o żołnierzach zawodowych, a takiej służby skarżący nie pełnił. Z powyższego wynika, że bez szczególnych regulacji lub uwarunkowań okres zasadniczej służby wojskowej nie podlega wliczeniu do okresu zatrudnienia w szczególnych warunkach, od którego zależy prawo do wcześniejszej emerytury [por. wyrok SN z dnia 7.12.2010r. w sprawie I UK 203/10 LEX nr 786370]

Po wtóre, do szczególnych uwarunkowania należy zaliczyć sytuację, w której pracownikowi wykonującemu pracę w szczególnych warunkach służba wojskowa przerywa zatrudnienie w szczególnych warunkach. Wówczas okres zasadniczej służby wojskowej podlega uwzględnieniu do okresów pracy w szczególnych warunkach. W tej kwestii należy odwołać się do wyroku Sądu Najwyższego z dnia 6 kwietnia 2006 r. III UK 5/06. Zgodnie z przytoczonym orzeczeniem okres zasadniczej służby wojskowej odbytej w czasie trwania stosunku pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze zalicza się do stażu pracy wymaganego do nabycia prawa do emerytury w niższym wieku emerytalnym (art. 32 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, jednolity tekst: Dz.U. z 2004 r. Nr 39, poz. 353 ze zm.), jeżeli pracownik w ustawowym terminie zgłosił swój powrót do tego zatrudnienia.

Stąd też Sąd I instancji trafnie wywiódł, iż skoro wnioskodawca przed rozpoczęciem zasadniczej służby wojskowej nie pracował, to nie ma przesłanek do zaliczenia okresu służby do pracy w szczególnych warunkach. Z prawidłowych ustaleń Sądu Okręgowego wynika, że skarżący w charakterze pracownika świadczył pracę od 4.11.1970r. do 13.05.1971r. [w tym urlop bezpłatny 13.04.71-13.05.1971], a następnie pracodawca rozwiązał z nim umowę o pracę

bez wypowiedzenia z winy pracownika. Po tym okresie wnioskodawca pracował w gospodarstwie rolnym, a następnie został powołany do odbycia zasadniczej służby wojskowej

W tej sytuacji powołanie do odbycia zasadniczej służby wojskowej nie stanowi pracy w szczególnych warunkach, jeżeli w okresie bezpośrednio ją poprzedzającym żołnierz nie wykonywał pracy w szczególnych warunkach w charakterze pracownika w rozumieniu rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 8.02.1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze [Dz.U. z 1983r. nr. 8, poz.43].

Z kolei po zakończeniu służby wojskowej ubezpieczony podjął pracę w dniu 25 kwietnia 1974r. w Przedsiębiorstwie (...) w E. w charakterze kierowcy samochodu ciężarowego. Podjął zatem pracę w ciągu 30 dni od zwolnienia z zasadniczej służby wojskowej. Tym samym należy ocenić kolejny zarzut apelacji, odwołujący się do uregulowań wynikających z ustawy z dnia 21 listopada 1967r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej [tekst jednolity. Dz.U z 2004r. Nr 241 poz.2416 ze zmianami]. Ocenie nie podlega wskazany przez skarżącego art.120 tej ustawy, bowiem treść przepisu przytoczona przez wnioskodawcę nie obowiązywała w okresie pełnienia przez niego służby wojskowej. W pierwotnym brzmieniu przepis [do 6.08.1979r.] dotyczył formacji samoobrony. Natomiast zastosowanie ma obowiązujący wówczas art. 108 ustawy o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej.

Treść tego przepisu obejmuje zarówno żołnierzy, którzy po zakończeniu służby podjęli zatrudnienie w tym samym zakładzie, w którym byli zatrudnieni przed powołaniem do służby, albo w tej samej gałęzi pracy [ust.1], albo podjęli zatrudnienie po jej odbyciu [ust.2]. Dodatkowo w ust.4 omawianego przepisu została zawarta delegacja dla Rady Ministrów, która w porozumieniu z Centralną Radą Związków Zawodowych miała obowiązek określić w drodze rozporządzenia szczegółowe zasady zaliczania zasadniczej lub okresowej służby wojskowej do okresu zatrudnienia oraz zakres i warunki zaliczania tej służby żołnierzom. Stosowne rozporządzenie z dnia 22 listopada 1968r. w sprawie szczególnych uprawnień żołnierzy i ich rodzin [Dz. U. z 1968r. Nr 44, poz.318] w brzmieniu obowiązującym w okresie pełnienia służby wojskowej przez skarżącego i w okresie po jej zakończeniu regulowało zagadnienie osób, które przed powołaniem do służby wojskowej pracowały, jak też nie posiadały statusu pracownika. Katalog tych uprawnień jest różny. W stosunku do osób, które pozostawały w zatrudnieniu okres odbytej służby wojskowej zalicza się do okresu zatrudnienia w zakresie uprawnień uzależnionych od ilości lat pracy oraz w zakresie szczególnych uprawnień uzależnionych od wykonywania pracy na określonym stanowisku lub w określonym zawodzie [§ 3]. Natomiast stosownie do § 6 żołnierzowi zwolnionemu z zasadniczej służby wojskowej, który przed powołaniem do tej służby nie był zatrudniony, a w ciągu 30 dni od dnia zwolnienia przystąpił do wykonywania pracy, zalicza się okres odbytej służby wojskowej do okresu zatrudnienia wymaganego dla nabycia uprawnień do wymiaru urlopu wypoczynkowego i uprawnień do świadczeń z ubezpieczenia społecznego. Zatem okres służby jest uwzględniany w ogólnym okresie składkowym, co też w sprawie zostało uwzględnione. Natomiast wcześniejsza emerytura jest dla powszechnego systemu świadczeń emerytalnych instytucją wyjątkową, określającą szczególne uprawnienia. Zawarcie przez ustawodawcę w zamkniętym katalogu wykazu pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach wyłącza możliwość jego rozszerzenia w procesie stosowania prawa [por. wyrok SN z 22.02.2007r. I UK 258/06 OSNP 2008r. nr 5-6, poz.81].

Nie zasługują też na uwzględnienie argumenty apelacji wskazujące na naruszenie zasady równości wobec prawa. W treści uzasadnienia apelacji skarżący nie przedstawia argumentów, które pozwalają formułować takie stanowisko, lecz ogranicza się do określenia niekonstytucyjnego skutku orzeczenia Sądu I instancji. W związku z tym trzeba wskazać, że w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego została sformułowana teza, iż z zasady równości wyrażonej w art. 32 Konstytucji wynika nakaz jednakowego traktowania podmiotów prawa w obrębie określonej klasy[kategorii]. Podmioty różniące się mogą być traktowane odmiennie [uzasadnienie wyroku TK z dnia 28.05.2002r. P 10/01]. Jako przykład usprawiedliwionego odmiennego traktowania można wskazać wyrok TK z dnia 12.09.2000r. w sprawie K 1/00 uznający, iż ograniczenie prawa do wcześniejszej emerytury w stosunku do pracowników nie jest sprzeczny z art. 2 i art. 32 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Nie można zatem zgodzić się ze stanowiskiem skarżącego, iż rozstrzygnięcie Sądu Okręgowego prowadzi do naruszenia Konstytucji.

Nie ma również okoliczności uzasadniających zadanie pytania Trybunałowi Konstytucyjnemu stosownie do treści art. 193 Konstytucji, gdyż wskazane uprzednio orzecznictwo wyjaśnia wątpliwości zgłaszane przez apelującego w sposób dostateczny i przekonujący.

W tej sytuacji apelacja wnioskodawcy podlega oddaleniu z mocy art. 385 kpc.